

8.1.2014

Timo Karjalainen

Sydämmellisemmän tiedon ja demokratian puolesta

Tieteessä, kuten muussakin elämässä, on kaksi merkityksellistä todellisuuskäsitystä eli teoria ja empiria. Teoria on joskus passiivinen arvaus todellisuudesta (esim. perinteinen fysiikan tutkimus) tai teoria on aktiivista todellisuuden luomista (esim. lainsäätäjän tavoittelema todellisuus). Teoria on yleensä empiriaa paljon tärkeämpi vastoin brittiläistä empiriaa korostavaa vanhanaikaista luonnontieteellistä käsitystä.

Fyysikot ovat näihin päiviin saakka pitäneet teoriaa totuudenmukaisena, jos se passiivisena arvauksena vastaa empiriaa eli ennustaa sellaista luonnon todellisuutta, joka ei ole fundamentaalisilta perusosiltaan ihmisten manipuloitavissa. Nyt tuo vanhanaikainen kognitiivinen käsitys todellisuudesta on horjumassa myös fyysikoilla empiiristen mittaushavaintojen osoittaessa, että ainakin joissakin ihmisissä on voimia, erityisesti sydämessä, jotka muuttavat jopa elottoman materian käyttäytymistä, eivätkä vain kanssaihminen ja kotieläinten käyttäytymisestä. (Ks. esim. Gregg Braden - The Divine Matrix: Bridging Time, Space, Miracles & Belief Read <http://www.knowledgeoftoday.org/2012/04/quantum-field-spirituality-divine.html>)

Etiikan, tunteiden, ihmismielen ja sydämen pitäminen erillään tieteellisistä ”kovista faktoista”, on talous- ja yhteiskuntatieteiden pahin kognitiivinen virhe. Adam Smith ei siihen sortunut, (ks. esim. impartial spectator-käsite <http://www.answers.com/topic/impartial-spectator>), mutta yksi aikamme johtavista taloustieteilijöistä (ks. Milton Friedman: The Methodology of Positive Economics , esim. <http://www.ppge.ufrgs.br/giacomo/arquivos/eco02036/friedman-1966.pdf>).

Kognitiivinen virhe altistaa yhä kunnollisia ihmisiä valitettavan monen vaikutusvaltaisen, kovasydämisen, rahan- ja vallanahneen liikemiehen ja – naisen, poliitikon, hallintoihmisen sekä tieteentekijän liian yksipuoliselle rationaalisen järjen ja voiman palvonnalle. Siitä on lyhyt matka psyko- ja sosiopaattiseen mielivaltaan. Se on myös SUURI uhka demokratialle. Samalla tavalla demokratia kuihtui 1930-luvulla laajoissa osissa Eurooppaa ja Amerikkaa. Siitä ei hyvää seurannut.

Em. vanhanaikainen pehmeämmät todellisuuden voimat kieltävä kognitiivinen käsitys on monilla taloustieteilijöillä ja yhteiskuntatieteilijöillä. Heidän mielestään faktat ja teoria eivät saa olla ristiriidassa, jos haluamme pysyä totuudessa. Tämä lähtökohta on väärä ja väärin. Totta kai ristiriitaa saa ja pitääkin olla. Monet asiat eivät muutu ilman ristiriitoja, eivät ainakaan laajojen väestöryhmien kannalta paremmiksi. Ihmisten tahtoja ja mielipiteitä yhteen sovitettaessa ristiriidat ovat tärkeitä muutoksen taustavoimia, mutta eivät itsetarkoituksia.

Yleensä energisimmät, terveimmät ja voimakastahtoisimmat ihmiset saavat todennäköisemmin tahtonsa läpi kuin muut ihmiset Darwinin evoluutio-opin mukaisesti. Tällöin todellisuus muuttuu heille mieluisammaksi, mutta ei välttämättä rationaalisemmaksi, paremmaksi tai viisaammaksi. Darwinilainen sopeutumisen muuttuviin kilpailullisiin olosuhteisiin ei ole viisaisten ihmisten toiminnan perimmäinen päämäärä. Sellainen on esim. huolehtiminen siitä, että mahdollisimman moni ihminen voi mahdollisimman hyvin niissä

elämänsä puitteissa, jotka kukin on sattunut saamaan. Yhteisön tulee antaa jokaiselle mahdollisuus muuttaa elämänsä puitteita parhaan kykynsä mukaan paremmiksi.

Tällöin on erityisen tärkeätä kiinnittää huomiota siihen, että ainakin ihmisten elinympäristö ja siitä suuren vastuun kantava demokraattisesti toimiva yhteisö sekä yhteisön tahtoa toimeenpanema julkinen valta osoittavat omaavansa paitsi riittävästi järkeä ja tietoa myös lähtökohtaisesti hyvántahtoisen mielen, sydämen ja toimintansa päämäärän. Koska pahantahtoisuutta on ihmisessä luonnostaan, hyvántahtoisuutta on ihmisyhteisöissä määrätietoisesti yhteistyössä harjoiteltava.